

Από το Λογιστήριο της επιχείρησης καταρτίζονται οι βασικές οικονομικές καταστάσεις και πίνακες, όπως τα μηνιαία ισοζύγια, ο ετήσιος ισολογισμός μαζί με το Λογαριασμό Αποτελέσματα Χρήσης και τον Πίνακα διάθεσης των καθαρών κερδών.

1.6.4. Διοικητική λειτουργία

Είναι η κεντρική λειτουργία, ο εγκέφαλος της επιχείρησης. Το περιεχόμενο της είχε οριστεί από το Γάλλο μηχανικό βιομηχανίας Α. Φεγιόλ -Fayol (1915) ως εξής:

- Προγραμματισμός της επιχειρησιακής δράσης.
- Οργάνωση προσώπων και πραγμάτων.
- Διεύθυνση, ως χειρισμός του ανθρώπινου παράγοντα.
- Συντονισμός όλων των έργων και προσπάθειών, ώστε να τείνουν προς την επίτευξη του επιδιωκόμενου κοινού σκοπού.
- Έλεγχος σε πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις.

Στα πέντε αυτά βασικά «στοιχεία διοίκησης», που ας σημειωθεί από κανέναν δεν αμφισβητήθηκαν, προστέθηκαν αργότερα διάφορα άλλα, τα οποία συμπληρώνουν και ολοκληρώνουν τη διοικητική λειτουργία, όπως:

- Η χάραξη της στρατηγικής και της πολιτικής της επιχείρησης.
- Η εκπροσώπηση της επιχείρησης στους τρίτους.
- Η λήψη των σημαντικών αποφάσεων.
- Η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων με εξουσιοδότηση προς τις κατώτερες βαθμίδες για την υλοποίηση της αποκέντρωσης.
- Η επιλογή των στελεχών για την πλήρωση των καίριων διοικητικών θέσεων.
- Η παρακίνηση-παρότρυνση του προσωπικού με διάφορα μέσα για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας του.
- Η επινόηση και εφαρμογή καινοτομιών.

1.7. Παραγωγικότητα - Αποτελεσματικότητα - Αποδοτικότητα επιχειρήσεων

1.7.1. Ορισμοί και διάσταση των εννοιών μεταξύ τους

Θα μπορούσαμε γενικά να ορίσουμε την παραγωγικότητα σαν την ικανότητα του να μπορεί κανείς να παράγει. Σαν σχέση δε τον λόγο μεταξύ του παραγωγικού αποτελέσματος, δηλαδή του προϊόντος της παραγωγής και των συντελεστών που χρησιμοποιούνται κάθε φορά κατά την παραγωγική διαδικασία. Παραγωγικότητα

είναι με άλλα λόγια ο δείκτης, δηλαδή το πηλίκο της διαίρεσης μεταξύ παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών προς τους συντελεστές που χρησιμοποιήθηκαν για το λόγο αυτό:

$$\pi = \frac{\text{Παραχθείσες μονάδες αγαθών και υπηρεσιών}}{\text{διατεθέντα μέσα παραγωγικών συντελεστών}} \quad \text{ή}$$

$$\pi = \frac{\text{παραγωγικό αποτέλεσμα (output)}}{\text{εργασία + κεφάλαιο + έδαφος (input)}}$$

Αυτός είναι ο γενικός δείκτης της παραγωγικότητας από το οποίο μπορεί να προκύψουν οι τρεις επιμέρους δείκτες παραγωγικότητας αν σχετίζουμε κάθε φορά το παραγωγικό αποτέλεσμα προς κάθε συντελεστή χωριστά, δηλαδή

$$\pi_{\text{εργασίας}} = \frac{\text{Παραγωγικό αποτέλεσμα}}{\text{Συντελεστής εργασίας}}$$

$$\pi_{\text{εδάφους}} = \frac{\text{Παραγωγικό αποτέλεσμα}}{\text{Συντελεστής εδάφους}}$$

$$\pi_{\text{κεφαλαίου}} = \frac{\text{Παραγωγικό αποτέλεσμα}}{\text{Συντελεστής κεφαλαίου}}$$

Έτσι η παραγωγικότητα του κεφαλαίου είναι η σχέση μεταξύ του παραγωγικού αποτελέσματος και του κεφαλαίου ή η παραγωγή ανά μονάδα κεφαλαίου (πχ. ανά 100.000 ευρώ) ή η παραγωγή ανά μηχανή, ανά μονάδα αντικατάστασης κλπ.

$$\begin{aligned} \pi_{\text{κεφαλαίου}} &= \frac{\text{Ποσότητα παραγωγής}}{\text{Ώρες λειτουργίας μηχανών}} = \frac{100.000 \text{ τόνοι τσιμέντου}}{10.000 \text{ ώρες λειτουργ. μηχανών}} \\ &= 10 \text{ συντελεστής ωριαίας απόδοσης μηχανών} \end{aligned}$$

Η παραγωγικότητα του εδάφους είναι η σχέση μεταξύ του παραγωγικού αποτελέσματος και του χρησιμοποιούμενου εδάφους, π.χ.

$$\begin{aligned} \pi_{\text{εδάφους}} &= \frac{\text{Ποσότητα παραγωγής}}{\text{Στρέμματα χρησιμ. εδάφους}} = \frac{500.000 \text{ κιλά σιτάρι}}{1.000 \text{ στρέμματα}} \\ &= 500 \text{ κιλά το στρέμμα} \end{aligned}$$

Η παραγωγικότητα της εργασίας, η οποία αποτελεί και το σημαντικότερο δείκτη παραγωγικότητας, ορίζεται ειδικότερα ως η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών ανά ανθρωπόωρα εργασίας, π.χ.

$$\pi_{\text{εργασίας}} = \frac{\text{Ποσότητα παραγωγής}}{\text{Διατεθείσες ώρες εργασίας}} = \frac{1.000.000 \text{ πλακάκια}}{50.000 \text{ ώρες εργασίας}}$$

$$= 20 \text{ συντελεστής ωριαίας απόδοσης εργασίας.}$$

Φυσικά αυτοί οι δείκτες από μόνοι τους δεν σημαίνουν τίποτα. Μπορούμε όμως να τους συσχετίσουμε με δείκτες άλλων ανάλογων μετρήσεων πχ. δείκτες προηγούμενων περιόδων ή δείκτες όμοιων επιχειρήσεων που παράγουν ομοειδή προϊόντα, για να γνωρίσουμε την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησής μας. Πρέπει να τονιστεί όμως ότι, παρόλο που ο δείκτης της παραγωγικότητας είναι το καλύτερο μέτρο σύγκρισης διαχρονικά μπορεί να μας παραπλανήσει αν πρόκειται να συγκρίνουμε διάφορες χώρες με εντελώς διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης π.χ. μια κατά 5% αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας σε μια αναπτυσσόμενη χώρα μπορεί να είναι πολύ μικρότερη από μια αύξηση κατά 1% σε μια αναπτυγμένη χώρα.

Η έννοια της παραγωγικότητας πρέπει να μην συγχέεται μ' αυτήν της παραγωγής. Ως γνωστό παραγωγή είναι το αποτέλεσμα μιας παραγωγικής διαδικασίας, π.χ. ο αριθμός ή η ποσότητα των παραγόμενων προϊόντων. Αυτό σημαίνει ότι κάθε φορά που αυξάνει η παραγωγή δεν συνεπάγεται αναγκαία και αύξηση της παραγωγικότητας. Αντίθετα κάθε αύξηση της παραγωγικότητας, με την προϋπόθεση ότι η απασχόληση των παραγωγικών συντελεστών παραμένει σταθερή, συνεπάγεται και αύξηση της παραγωγής. Η ανωτέρω παρατήρηση μπορεί να τεκμηριωθεί με το παρακάτω παράδειγμα:

Έστω μια επιχείρηση χρησιμοποιεί 10 μηχανές παραγωγής παιχνιδιών και παράγει σε ένα X χρόνο 10.000 παιχνίδια. Η απόδοση ανά μηχανή είναι προφανώς $10.000 : 10 = 1.000$ παιχνίδια. Το επόμενο X χρονικό διάστημα αλλάζει η οργάνωση της παραγωγής με αποτέλεσμα η παραγωγή να αυξηθεί σε 12.000 παιχνίδια. Ο συντελεστής απόδοσης ανά μηχανή είναι τώρα $12.000 : 10 = 1.200$ παιχνίδια. Υπάρχει αύξηση της παραγωγικότητας κατά 20%.

Υποθέτουμε τώρα ότι η επιχείρηση αγόραζε άλλες 10 μηχανές παιχνιδιών πράγμα που τις επέτρεπε να παράγει συνολικά 20.000 παιχνίδια. Στην περίπτωση αυτή θα είχαμε σαφώς αύξηση της παραγωγής, όχι όμως και αύξηση της παραγωγικότητας.

Αυτή θα παρέμεινε ίδια αφού $20.000 : 20 = 1.000$ παιχνίδια. Αν όμως η συνολική παραγωγή των 20 μηχανών ήταν 22.000 παιχνίδια, τότε θα είχαμε αύξηση της παραγωγικότητας κατά 10%. Όπως όμοια αν η συνολική παραγωγή ήταν μόνο 18.000 παιχνίδια τότε ενώ η παραγωγή θα αυξάνονταν η παραγωγικότητα θα μειωνόταν κατά 10%.

Σύγχυση παρατηρείται συχνά μεταξύ των εννοιών της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας. Αποδοτικότητα είναι η σχέση του χρηματικού αποτελέσματος (κέρδος ή ζημία) προς το χρησιμοποιούμενο κεφάλαιο, π.χ.

$$\frac{\text{καθαρό κέρδος}}{\text{χρησιμοποιηθέν κεφάλαιο}} = \frac{5.000.000}{20.000.000} = 25\%$$

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία και πρέπει να προσέξουμε σχετικά με τον δείκτη της αποδοτικότητας σε σχέση με την παραγωγικότητα είναι ότι έχουμε να κάνουμε με αξίες και όχι με ποσότητες. Δηλαδή, η αποδοτικότητα είναι μια έννοια της χρηματοοικονομικής σφαίρας και όχι της ποσοτικής, όπου εντάσσεται η παραγωγικότητα. Μπορούμε δηλαδή να εκφράσουμε ως εξής τις δύο έννοιες:

$$\text{Παραγωγικότητα} = \frac{\text{Απόδοση}}{\text{Αναλώσεις}} = \frac{\text{ποσότητα}}{\text{ποσότητα}}$$

$$\text{Αποδοτικότητα} = \frac{\text{Απόδοση}}{\text{Αναλώσεις}} = \frac{\text{αξία}}{\text{αξία}}$$

Η έννοια της παραγωγικότητας επίσης δεν πρέπει να συγχέεται μ' αυτήν της αποτελεσματικότητας ή οικονομικότητας που είναι γενικότερη και καλύπτει τόσο την παραγωγικότητα όσο και την αποδοτικότητα. Αποτελεσματικότητα είναι η σχέση (ο δείκτης) μεταξύ του επιτευχθέντος αποτελέσματος και των προς το σκοπό αυτό χρησιμοποιηθέντων μέσων, θυσιών, δαπανών. Η μέτρηση τόσο των αποτελεσμάτων όσο και των θυσιών γίνεται τόσο σε ποσότητες όσο και σε αξίες, ή σε ποσότητες και αξίες (μικτοί δείκτες). Δηλαδή, εναλλακτικά η αποτελεσματικότητα σε ποσότητες ταυτίζεται με την παραγωγικότητα που εξετάσαμε παραπάνω, ενώ η αποτελεσματικότητα που επιτυγχάνεται κυρίως στην χρηματοοικονομική λειτουργία της επιχείρησης δεν είναι τίποτε άλλο από την αποδοτικότητα.

Επίσης, η έννοια της παραγωγικότητας είναι διαφορετική από αυτήν της οικονομικής αρχής. Η οικονομική αρχή συνίσταται στην επιδίωξη του μέγιστου δυνατού αποτελέσματος με την μικρότερη δυνατή προσπάθεια (θυσία). Αυτό επιτυγχάνεται με έναν από τους δυο τρόπους:

- Όταν με δοθέντα μέσα επιδιώκεται η επίτευξη του μέγιστου δυνατού αποτελέσματος
- Όταν επιδιώκεται η πραγματοποίηση ενός γνωστού και ορισμένου αποτελέσματος με την αμοιβή όσο το δυνατό λιγότερης δαπάνης ή θυσίας.

Τέλος, υπάρχει διάσταση των εννοιών παραγωγικότητας και ρευστότητας μια και η ρευστότητα συνίσταται στην σχέση μεταξύ των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού και του βραχυπρόθεσμου παθητικού και που δύναται να διακρίνεται στην κυκλοφοριακή ρευστότητα, την ταχεία ρευστότητα και την ειδική ρευστότητα, οι οποίες ορίζονται ως εξής:

$$\text{Κυκλοφοριακή ρευστότητα} = \frac{\text{Κυκλοφορούν ενεργητικό}}{\text{Βραχυχρόνιες υποχρεώσεις}}$$

$$\text{Ταχεία ρευστότητα} = \frac{\text{Κυκλοφορούν ενεργητικό} - \text{αποθέματα}}{\text{Βραχυχρόνιες υποχρεώσεις}}$$

$$\text{Ειδική ρευστότητα} = \frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Ληκτές υποχρεώσεις}}$$

Η διαφορά μεταξύ «κυκλοφοριακού ενεργητικού και βραχυπρόθεσμου παθητικού» μας δίνει το κεφάλαιο κίνησης μιας επιχείρησης, μια έννοια που χρησιμοποιείται πάρα πολύ στην καθημερινή επιχειρηματική πρακτική. Κεφάλαιο κίνησης είναι με άλλα λόγια η αξία των περιουσιακών στοιχείων που κυκλοφορούν και που είναι δυνατόν να ρευστοποιηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα αφού αφαιρεθούν από την αξία αυτή οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Το ύψος του κεφαλαίου κίνησης είναι $K.E. - B.Y. = K.K.$

Αναλυτικά:

$K.K. = (\text{Αποθέματα} + \text{απαιτήσεις} + \text{χρεόγραφα} + \text{διαθέσιμα}) - (\text{βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις} + \text{λογαριασμοί πληρωτέοι})$

αν $K.E. = B.Y. \Rightarrow$ ανεπαρκές $K.K.$ (υπάρχει πρόβλημα)

αν $K.E. > B.Y. \Rightarrow$ θετικό $K.K.$

αν $K.E. < B.Y. \Rightarrow$ επιχείρηση οικονομικά εξασθενημένη.

1.7.2. Παράγοντες (μικροοικονομικοί - μακροοικονομικοί) επηρεασμού της παραγωγικότητας γενικά και ειδικά για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Έρευνες που έγιναν έδειξαν τα ακόλουθα:

- Η αναποτελεσματικότητα του management είναι από μόνη της η κυριότερη αίτια για μειωμένη παραγωγικότητα.
- Δεν υπάρχει συντονισμός προσπαθειών για βελτίωση της παραγωγικότητας. Οι προσπάθειες που γίνονται κινούνται αρκετές φορές σε λανθασμένη κατεύθυνση.

- Τα φορολογικά αντικίνητρα, η επιδείνωση της επιθυμίας για εργασία εκ μέρους του κοινωνικού συνόλου, η κρατική παρέμβαση, ο απαρχαιωμένος κεφαλαιουχικός εξοπλισμός και οι ανεπαρκείς δαπάνες για έρευνα είναι κάποιες φορές μερικοί από τους παράγοντες εκείνους που αποτελούν τροχοπέδη για αύξηση της παραγωγικότητας.

Η βελτίωση της παραγωγικότητας μπορεί να πραγματοποιηθεί με βάση τις δύο θεμελιακές προσεγγίσεις:

- Με την πραγματοποίηση μεγάλων επενδύσεων σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό . που ενσωματώνει τα πιο πρόσφατα επιτεύγματα της τεχνολογίας.
- Με οριακές βελτιώσεις ολόκληρου του οργανωτικού οικοδομήματος της επιχείρησης, που περιλαμβάνει δομικούς, διαδικαστικούς και ηγετικούς παράγοντες και την επίδραση τους στα άτομα που εργάζονται στην επιχείρηση. Γίνεται λοιπόν φανερό ότι αυτή η προσέγγιση συνδέεται αποκλειστικά με τον ανθρώπινο παράγοντα της επιχείρησης .

Το management των επιχειρήσεων καταβάλλει προσπάθειες για την βελτίωση της παραγωγικότητας. Το μέγιστο ερώτημα όμως συνδέεται με την επιλογή εκείνων των στοιχείων όπου θα επικεντρωθεί η προσπάθεια για αύξηση της παραγωγικότητας. Τα στοιχεία αυτά είναι πολλά και ποικίλα: Η συμπαραστάση από μέρος του management, η κατάλληλη οργανωτική δομή της μονάδας, το κατάλληλο κλίμα, οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται, η συμμετοχή των εργαζομένων είναι μόνο μερικά από τα στοιχεία που πρέπει να προσεχθούν.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για την συμμετοχή των εργαζομένων στην αύξηση της παραγωγικότητας με την θετική συμβολή δέσμης κινήτρων που θα υιοθετήσει η κάθε επιχειρηματική μονάδα. Βασικοί στόχοι αυτής της προσπάθειας είναι οι ακόλουθοι:

- Η εξασφάλιση οικονομικής άνεσης και τα αισθήματα της ασφάλειας της ύπαρξης του εργαζομένου, της αξιοπρέπειας του, της ελευθερίας, και της προσωπικότητας του.
- Η δημιουργία πνεύματος συνεργασίας και συναδέλφωσης μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων μέσα στην οικονομική μονάδα.
- Η συμμετοχή των εργαζομένων στα κέρδη σε αντίθεση με τα διάφορα ατομικά χρηματοδοτικά κίνητρα για την αύξηση της απόδοσης τους.

Πέραν όμως από αυτούς τους ειδικούς παράγοντες που πρέπει να προσεχθούν σε μικροοικονομικό επίπεδο από κάθε επιχειρηματική μονάδα, πρέπει να μας γίνει συνείδηση ότι η αύξηση της παραγωγικότητας μίας κοινωνίας δεν είναι το άθροισμα μόνο τέτοιων μεμονωμένων προσπαθειών, άλλα αποτέλεσμα συνθετικής αποτύπωσης μίας σειράς προσπαθειών, παραδόσεων, συνηθειών, στόχων. Είναι έκφρα-

ση της ευρύτερης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής, του τρόπου και του ήθους της εργασίας και της δομής της παραγωγικής διαδικασίας.

Παρότι οι παράγοντες βελτίωσης και παραγωγικότητας διαφέρουν από ερευνητή σε ερευνητή και από χώρα σε χώρα, από διάφορες μελέτες φαίνεται ότι οι πιο σημαντικοί είναι οι ακόλουθοι:

- Πρώτο, η πραγματοποίηση επενδύσεων. Εδώ εννοούμε τόσο την πραγματοποίηση επενδύσεων σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό όσο και επενδύσεων για την δημιουργία της κατάλληλης υποδομής, όπως εθνικοί και περιφερειακοί δρόμοι, τα εμπορικά κέντρα, οι βιομηχανικές ζώνες, τα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης, ανάπτυξη μέσων επικοινωνίας και μεταφοράς με σύγχρονες εγκαταστάσεις και τεχνολογικό εξοπλισμό,
- Δεύτερο, η διάρθρωση και ο προσανατολισμός των επενδύσεων. Εδώ περιλαμβάνονται επενδύσεις όχι μόνο σε παραδοσιακούς και κορεσμένους κλάδους που βελτιώνουν άμεσα το βιοτικό επίπεδο, αλλά και επενδύσεις σε δυναμικούς κλάδους που έχουν μακροχρόνια επίδραση στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.
- Τρίτο, η σύνθεση του εργατικού δυναμικού της χώρας. Εδώ πρέπει να αναφερθούμε τόσο στο επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού (ποιοτικός παράγοντας) όσο και στην δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού μιας χώρας (ποσοτικός παράγοντας).
- Τέταρτο, ο περιορισμός της απώλειας ωρών εργασίας και την αδιαφορία του εργατικού δυναμικού για παραγωγικό αποτέλεσμα. Η απώλεια ωρών εργασίας μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα συχνών απεργιακών κινητοποιήσεων που παραλύουν την παραγωγική διαδικασία και τελικά επιβαρύνουν το κόστος ανά μονάδα προϊόντος. Το φαινόμενο αυτό υπήρξε σύνηθες για κάποια χρόνια και στη χώρας μας και εξαιτίας των απωλειών λόγω των αργιών, στάσεων, εορτών. Επίσης, η αδιαφορία του εργατικού δυναμικού για παραγωγικό αποτέλεσμα μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένες αντιλήψεις για τον συνδικαλισμό.
- Πέμπτο, η βελτίωση της δημόσιας υγείας, κοινωνικής ασφάλειας, ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης και συνταξιοδότησης του εργατικού δυναμικού και γενικότερα του πληθυσμού της χώρας.
- Έκτο, η εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η τεχνολογία αποτελεί τον καθοριστικότερο παράγοντα για την διαμόρφωση του επιπέδου της παραγωγικότητας. Με τον όρο σύγχρονη τεχνολογία δεν νοείται μόνο η εισαγωγή νέων μεθόδων της μικροηλεκτρονικής στην παραγωγική διαδικασία, αλλά παράλληλα και η εισαγωγή των μεθόδων και τεχνικών του σύγχρονου management στην επιχειρηματική μονάδα,

- Έβδομο, περιορισμός και εξάλειψη της γραφειοκρατίας. Αυτό σημαίνει υπεύθυνη και ταχεία διεκπεραίωση των αιτήσεων των πολιτών από διάφορους οργανισμούς και υπηρεσίες του δημοσίου. Αναδιαμόρφωση των διαδικασιών του συστήματος της δημόσιας διοίκησης και ειδική εκπαίδευση και επιμόρφωση σε σχέση με την εξέλιξη των δημοσίων υπαλλήλων,
- Όγδοο, οι οικονομίες κλίμακας. Οι οικονομίες κλίμακας αναφέρονται στους παράγοντες που επηρεάζουν τις μακροχρόνιες καμπύλες κόστους. Η διαιρετότητα και η εξειδίκευση της εργασίας από την μία πλευρά και η χρησιμοποίηση νέων μεθόδων τεχνολογίας από την άλλη αποτελούν τους βασικότερους λόγους δημιουργίας θετικών οικονομιών κλίμακας.
- Ένατο, η δημιουργία του κατάλληλου οικονομικού κλίματος. Αυτό σημαίνει δημιουργία επιπέδου πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας, σύγχρονο νομοθετικό και φορολογικό περιβάλλον που θα ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη.

1.8. Η κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης

Τις τελευταίες δεκαετίες γνωρίσαμε την αύξηση του ενδιαφέροντος για τις κοινωνικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, που την προκάλεσε η ανάπτυξη κυρίως του οικολογικού κινήματος και του κινήματος των καταναλωτών. Κοινωνική ευθύνη γενικά θεωρείται η ηθική ευθύνη των επιχειρήσεων να φροντίσουν για την ευημερία της κοινωνίας στην οποία λειτουργούν και αναπτύσσονται οι επιχειρήσεις. Σήμερα, γνωρίζουν ότι η επιτυχία τους, ενδεχομένως και η επιβίωσή τους, εξαρτάται από τη βελτίωση των κοινωνικών επιτευγμάτων, παράλληλα με την πρόοδο της οικονομικής απόδοσης. Οι δύο αυτοί τομείς είναι συνδεδεμένοι. Η κοινωνική ευθύνη, φυσικά θα διαφέρει από επιχείρηση σε επιχείρηση. Από την άλλη πλευρά, οι απόψεις των συγγραφέων για θέματα επιχειρήσεων διαφέρουν μεταξύ τους όχι μόνο ως προς την κοινωνική δράση των επιχειρήσεων, αλλά επίσης και ως προς το αν μια επιχείρηση έχει επαρκείς λόγους να αφιερώσει οποιουδήποτε πόρους για κοινωνική δράση.

Το επιχείρημα ενάντια στην κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης έχει διατυπωθεί, με ιδιαίτερη έμφαση, από τον οικονομολόγο Μίλτον Φρίντμαν. Αυτός ισχυρίζεται ότι το καθήκον της επιχείρησης είναι να μεγιστοποιεί το κέρδος των φορέων της, με τη σωστή χρησιμοποίηση των σπάνιων επιχειρηματικών πόρων, υπό την προϋπόθεση, πως οι ενέργειες της επιχείρησης είναι νόμιμες. Τα θεωρητικά επιχειρήματα που παραθέτει ο Φρίντμαν κατά της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων μπορούν να συνοψισθούν στους παρακάτω ισχυρισμούς:

- Η κοινωνική ευθύνη είναι βασική λειτουργία του κράτους.
- Υπάρχει εγγενής σύγκρουση ανάμεσα στον τρόπο που δουλεύει η επιχείρηση και στον τρόπο που λειτουργούν τα κοινωνικά προγράμματα.
- Ο βασικός στόχος της επιχείρησης είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους.
- Οι επικεφαλής της επιχείρησης ίσως δεν έχουν την ικανότητα να προσδιορίσουν τι είναι χρήσιμο στο κοινωνικό συμφέρον.

Υπάρχουν και πρακτικά επιχειρήματα που προβάλλει ο Φρίντμαν κατά της κοινωνικής ευθύνης:

- Τα διοικητικά στελέχη είναι θεματοφύλακες των κεφαλαίων των φορέων της επιχείρησης.
- Το κόστος των κοινωνικών προγραμμάτων θα επιβαρύνει τους καταναλωτές με τη μορφή των υψηλότερων τιμών.
- Η σχεδόν μη υπάρχουσα δυνατότητα εξασφάλισης κρατικής χρηματοδότησης κοινωνικών προγραμμάτων από την επιχείρηση.
- Υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένων ικανοτήτων από τους επικεφαλής της επιχείρησης.

Από την άλλη πλευρά, άλλοι συγγραφείς υποστηρίζουν πως υπάρχει κοινωνική ευθύνη για τις επιχειρήσεις. Οι οπαδοί αυτών των απόψεων πιστεύουν ότι η κοινωνική ευθύνη συμβαδίζει με την κοινωνική δύναμη και ότι, αφού η επιχείρηση είναι η ισχυρότερη δύναμη στη σύγχρονη ζωή, έχει την υποχρέωση να επωμίζεται την κοινωνική ευθύνη που της αντιστοιχεί.

Τα επιχειρήματα των οπαδών της άποψης για την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων είναι επίσης θεωρητικής και πρακτικής φύσεως:

- Είναι συμφέρον της επιχείρησης να βελτιώνει την κοινότητα στην οποία είναι εγκατεστημένη και στην οποία ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Τα προγράμματα κοινωνικής ευθύνης εμποδίζουν τα μικρά προβλήματα να γίνουν μεγάλα.
- Το να είναι κανείς κοινωνικά υπεύθυνος είναι το «ηθικό» ή το σωστό που πρέπει να κάνει.
- Η εκδήλωση ενδιαφέροντος σε κοινωνικά ζητήματα εμποδίζει την κρατική παρέμβαση στην επιχείρηση.

Πρακτικά επιχειρήματα υπέρ της κοινωνικής ευθύνης αποτελούν:

- Πράξεις κοινωνικής ευθύνης είναι συνήθως κερδοφόρες για την εταιρία.
- Το να είναι η εταιρία κοινωνικά υπεύθυνη βελτιώνει την εικόνα των δημοσίων σχέσεων της ως καλού «πολίτη».
- Αν δεν το κάνουμε εμείς οι ίδιοι, τότε είτε η κοινή γνώμη είτε το κράτος θα μας ζητήσει να το πράξουμε.

1.9. Γνωστοποίηση έναρξης λειτουργίας μιας επιχείρησης

Η γνωστοποίηση έναρξης λειτουργίας οικονομικών δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης (Notify Business) είναι απαραίτητη (ν. 4442/2016) για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων, αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο οι καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιες εποπτικές αρχές ενημερώνονται από τον φορέα μιας οικονομικής δραστηριότητας για την έναρξη ή τη μεταβολή στη λειτουργία της.

Πραγματοποιείται δε από το φυσικό πρόσωπο ή τον νόμιμο εκπρόσωπο του νομικού προσώπου που πρόκειται να ασκήσει τη δραστηριότητα σε συγκεκριμένη εγκατάσταση και αποτελεί προϋπόθεση λειτουργίας αυτής. Από την υποβολή της ξεκινά άμεσα η λειτουργία της δραστηριότητας, χωρίς να απαιτείται άδεια λειτουργίας.

Επιπρόσθετα, προϋποθέτει ότι η εγκατάσταση άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας πληροί τις τεχνικές απαιτήσεις ασφαλούς λειτουργίας της και ότι έχουν ληφθεί οι απαιτούμενες εγκρίσεις. Στον χώρο άσκησης της δραστηριότητας πρέπει να τηρείται υποχρεωτικά φάκελος με όλα τα απαιτούμενα από τις σχετικές διατάξεις έγγραφα (πχ. διοικητικές άδειες, εγκρίσεις, βεβαιώσεις, πιστοποιητικά, κλπ.).

Τέλος, περιλαμβάνει μόνο τα ελάχιστα στοιχεία που κρίνεται απαραίτητο να γνωρίζει η διοίκηση, προκειμένου να διενεργούνται οι προβλεπόμενοι έλεγχοι, ενώ η σχετική γνωστοποίηση πραγματοποιείται ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου.

Οι δραστηριότητες που υπόκεινται στην παρούσα φάση σε καθεστώς γνωστοποίησης είναι:

- Μεταποιητικές δραστηριότητες τροφίμων και ποτών (βλ. σχ. Υ.Α. οικ.32790/392/Φ.15/2017, ΦΕΚ Β' 1061, Μεταποιητικές και συναφείς δραστηριότητες τροφίμων και ποτών).
- Καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (βλ. σχ. Κ.Υ.Α. οικ. 16228/2017, ΦΕΚ Β' 1723, Καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, θέατρα και κινηματογράφοι).
- Τουριστικά καταλύματα και πισίνες εντός αυτών (βλ. σχ. Κ.Υ.Α. 8592/2017, ΦΕΚ Β' 1750, Τουριστικά καταλύματα).
- Κέντρα αποθήκευσης και διανομής (βλ. σχ. Κ.Υ.Α. οικ.53346/645/Φ.61/2017, ΦΕΚ Β' 1668, Κέντρα αποθήκευσης και διανομής / logistics).

1.10. Αναπτυξιακός Νόμος

Ο νέος αναπτυξιακός νόμος 4887/2022 με τα 13 θεματικά καθεστώτα χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, που θεσπίζονται για πρώτη φορά, δίνει κίνητρα για την υλοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων σε πληθώρα τομέων της οικονομίας.

Σε συνδυασμό με τον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων 2022-2027 (πλέον ο νέος χάρτης με επιμέρους αλλαγές έχει ισχύ από το 2024 έως και το 2027), ο οποίος ισχύει από 01.01.2022 με αυξημένα ποσοστά για την πλειοψηφία των περιοχών της χώρας ο νέος αναπτυξιακός νόμος στοχεύει στην αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων, στη στήριξη της νέας επιχειρηματικότητας, στην ενίσχυση λιγότερο ευνοημένων περιοχών της χώρας και περιοχών που εντάσσονται στο Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, καθώς και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Αποτελεί ένα από τα βασικά μέσα της πολιτικής κινήτρων που σχεδιάζει και υλοποιεί το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, παράλληλα με την αξιοποίηση και των λοιπών διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ 2021-2027, Ταμείο Ανάκαμψης κ.α.), έτσι ώστε να επιτευχθεί η ολοκληρωμένη και συστηματική παρέμβαση στο σύνολο των κλάδων και τομέων της οικονομίας, με ορατά οφέλη στο οικονομικό πεδίο, στην περιφερειακή σύγκλιση και στην κοινωνική συνοχή.

Μέσω του Αναπτυξιακού νόμου και της θέσπισης των θεματικών καθεστώτων επιδιώκεται ο ψηφιακός και τεχνολογικός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων, η πράσινη μετάβαση, η δημιουργία οικονομιών κλίμακας, η στήριξη καινοτόμων επενδύσεων και όσων επιδιώκουν την εισαγωγή νέων τεχνολογιών της «Βιομηχανίας 4.0», της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης. Ταυτόχρονα ενισχύονται οι τουριστικές επενδύσεις, οι μεταποιητικές, ο τομέας της αγροδιατροφής και υπάρχει ειδική μέριμνα για τις επενδύσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης με ενισχυμένα ποσοστά.

Ειδικότερα θεσπίζονται 13 θεματικά καθεστώτα:

1. Ψηφιακός και τεχνολογικός μετασχηματισμός επιχειρήσεων
2. Πράσινη μετάβαση - Περιβαλλοντική αναβάθμιση επιχειρήσεων
3. Νέο Επιχειρείν, με κύριο σκοπό την υποστήριξη νέων επιχειρηματιών, προκειμένου να προχωρήσουν σε σχεδιασμό και υλοποίηση επενδυτικών πρωτοβουλιών σε πολλούς τομείς της οικονομίας
4. Καθεστώς Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης
5. Έρευνα και εφαρμοσμένη καινοτομία
6. Αγροδιατροφή - πρωτογενής παραγωγή και μεταποίηση γεωργικών προϊόντων - αλιεία
7. Μεταποίηση - Εφοδιαστική αλυσίδα
8. Επιχειρηματική εξωστρέφεια
9. Ενίσχυση τουριστικών επενδύσεων
10. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

11. Μεγάλες επενδύσεις, προκειμένου να υπάρξει ειδική αντιμετώπιση σε επενδυτικά σχέδια που επηρεάζουν σημαντικά τις τοπικές οικονομίες, αλλά και γενικότερα την άνοδο των οικονομικών κλαδικών δεικτών

12. Ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας

13. Επιχειρηματικότητα 360ο

Η ενεργοποίηση των καθεστώτων λαμβάνει χώρα μέσω προκήρυξης των καθεστώτων, για ορισμένα εκ των οποίων απαιτείται η σύμπραξη συναρμόδιων φορέων τομεακής πολιτικής, όπως π.χ. το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, το Υπουργείο Τουρισμού, ο τομέας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ενώ η υλοποίησή τους θα πραγματοποιείται από τη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, καθώς και από το Υπουργείο Εσωτερικών (τομέας Μακεδονίας – Θράκης) και από τις 13 Περιφερειακές Διοικήσεις για συγκεκριμένα καθεστώτα ενισχύσεων. Κάθε καθεστώς θα έχει ετήσιο προϋπολογισμό ύψους 150.000.000 ευρώ, ο οποίος θα κατανέμεται ανά περιφέρεια και ανά είδος κινήτρου (κεφαλαιακά κίνητρα και φορολογική απαλλαγή).

Τα χορηγούμενα κίνητρα είναι αυτά της:

1. Φορολογικής απαλλαγής
2. Επιχορήγησης
3. Επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) και
4. Επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης.

Οι ρυθμίσεις για τα καθεστώτα ενισχύσεων προβλέπουν, κατά κύριο λόγο ότι οι μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις θα λαμβάνουν τα κίνητρα της φορολογικής απαλλαγής, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και της επιδότησης του μισθολογικού κόστους, ενώ για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις θα παρέχονται όλα τα είδη των ενισχύσεων, περιλαμβανομένης και της επιχορήγησης.

Οι Φορείς αξιολόγησης - παρακολούθησης προτάσεων επί του Αναπτυξιακού νόμου καθορίζονται ανάλογα με το μέγεθος της επένδυσης:

- Περιφέρεια, αν ο προϋπολογισμός είναι ως 1 εκ. ευρώ,
- Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Εσωτερικών, αν ο προϋπολογισμός είναι 1-3 εκ. ευρώ,
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αν ο προϋπολογισμός είναι μεγαλύτερος των 3 εκ. ευρώ.

Για την υπαγωγή στα καθεστώτα απαιτείται η ύπαρξη ελάχιστου ύψους του επιλέξιμου κόστους του επενδυτικού σχεδίου, το οποίο προσδιορίζεται με βάση το μέγεθος του φορέα, και συγκεκριμένα ανέρχεται στο:

- ποσό του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) ευρώ για μεγάλες επιχειρήσεις,